

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političsko glasilo UJU — poverjeništvu Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism
na sprejemanje. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU
plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3113

Učiteljstvo in sokolstvo.

Očitki, da se učiteljstvo premalo udeležuje na izvenškem polju, so zadeli v živo vse učiteljstvo, ker se večina učiteljev in učiteljic zaveda svoje kulturne misije in ve, da bi bilo vsako večje kulturno delo, posebno na deželi, nemogoče, če ne bi učiteljstvo krepko sodelovalo.

Večkrat se vidi, da društva ne uspevajo ali pa životarijo leta in leta, ker niso imela sposobnih oseb na vodilnih mestih, a učiteljstva se zaradi lokalnih razmer ali iz političnih razlogov ni hotelo pritegniti k sodelovanju.

Kjerkoli pa učiteljstvo sodeluje, so društva delavna. V koliki meri sodeluje učiteljstvo v posameznih srezih bo razvidno iz statistik, ki jih društva sestavljajo. Po posameznih srezih jo imajo že sestavljeno in se vidi, da se nismo motili, ko smo poudarjali, da učiteljstvo dela in ne zasluži očitka brezdelja. Statistika pa bo še popolnejša, ko jo bodo izvedli tudi organizacije v katerih sodeluje učiteljstvo.

Prvo tako statistiko je izvedla Mariborska sokolska župa, ki je razposlala na vse enice svoje župe posebne vprašalne pole. Nad 90% društev in čet je iste že vrnilo. Iz zbranih statističnih pol je razvidno, v koliki meri se udeležuje učiteljstvo po sokolskih društvih. Že iz prvega in površnega pregleda je razvidno, da v večini društev učiteljstvo sodeluje z veliko vnemo. Lahko bi trdil, da bi bilo vsako smoteno delo brez učiteljstva nemogoče.

Izmed 63 edinic Mariborske sokolske župe, ki se nahajajo na teritoriji Dravske banovine (statistika onih društev in čet, ki so v Medžmurju in spadajo pod Savsko banovino ni všteta v tem poročilu), so razen treh društev vsa navezana na sodelovanje učiteljstva. Iz statistike je razvidno, da bi bilo pri 75% društev vsako smoteno delo brez učiteljstva nemogoče.

V 63 edinicah (med katerimi je 47 društev in čet) je:

starost	18, t. j. 28%
podstarost	12, „ „ 19%
načelnikov	38, „ „ 60%
načelnic	28, „ „ 44%
prosvetarjev	46, „ „ 71%
tajnikov	31, „ „ 50%
blagajnikov	7, „ „ 11%

Funkcionarjev skup. 180, t. j. 41%

Skupno število glavnih funkcionarjev znaša torej 180, t. j. 41%. Ako bi imele vse enice vse funkcionarje (čete nimajo načelnic in podstarost) lahko trdimo, bi znesel odstotek učiteljev — glavnih funkcionarjev nad 50%. V tem številu pa niso všteti vaditelji in vaditeljice, katere prištevamo med stebre Sokolstva in drugi funkcionarji, kakor matrikarji, predsedniki dramatičnih odsekov, pevovodje, knjižničarji itd. Statistika navaja:

vaditelj	72
vaditeljice	75
telovadec in telovadke	86
drugih funkcionarjev	73
odbornikov brez posebnih funkcij	41
sodelavcev izven odbora	67

Skupaj . . . 414

Ako odštejemo 86 telovadcev in telovadk, smatrajoč, da delajo ti za sebe in ne za blagor drugih, nam ostane vseh funkcionarjev 508 iz učiteljskih vrst, kar pomeni, da je povprečno v vsaki edinici po 8 učiteljev in učiteljic, ki se aktivno udeležujejo. Pripominjam pa, da opravljajo nekateri tudi po dve, večasih celo po več funkcij.

Med temi funkcijami pa niso vštete funkcije, ki jih opravljajo posamezniki pri župni upravi in načelstvu, kjer je 10 učiteljev in učiteljic v okrožjih.

Vsega učiteljstva je včlanjenega 729, kar znači četrtino vsega učiteljstva v Dravski banovini. Upoštevajoč, da je v Dravski banovini pet žup, vidimo, da je učiteljstvo skoraj polnoštevilno včlanjeno v Sokolu kraljevine Jugoslavije. V izogib mnenju, da so to posledice 6. januarskega stanja, moram resnici na ljubo konstatirati, da je učiteljstvo Mariborske sokolske župe vedno aktivno sodelovalo v Sokolu, tudi v času najhujših političnih borb in političnega preganjanja. Leta 1927. je izkazovala Mariborska sokolska župa 296 pripadnikov in aktivnih sodelavcev učiteljev, kar je pri takratnem številu društev značilo skoraj isti procent, kakor danes.

Kako ogromno je delo, ki ga vrši učiteljstvo v Sokolu, ve le oni, ki aktivno tlela v organizaciji. Niso to funkcije časti, temveč le funkcije dela, dela in zopet dela. Delo v Sokolu se niti od daleč ne da primerjati z delom pri drugih organizacijah! — Poleg dela doprinese učiteljstvo tudi ogromne denarne žrtve. Članarino, prireditve, nastopi, sokolsko časopisje, udeležba na tečajih, vožnja k sestankom, župnim sejam in zborom, vse to sega globoko v žep.

Iz rubrike: »Ali je učiteljstvo sodelovalo pri ustanovitvi sokolskega društva ali ne?« v vprašalni polji je razvidno, da je pri vseh ustanovitvah društev in čet kumovalo učiteljstvo.

Ne samo številke, tudi stanje Sokolstva na naši severni meji govori dovolj jasno o poštrevnosti in nesebičnem delu učiteljstva v prid naroda in nacionalne misli.

H. C.

Posojila daje.

petletna, državnim in samoupravnim uradnikom in upokojencem z najmanj desetletnim službovanjem, na podlagi njih plače ali pokojnine in zavarovalne življenske police, BEOGRADSKA ZADRUGA, banka in zavarovalnica — zastopstvo »TEHNA«, družba z o. z. — Ljubljana, Mestni trg 25/I. Telefon 25-80.

gotova, preje ga bova trčila kozarček na najo in na zdravje naših prijateljev.

In sem ga panal! Že sem nastavljal v beležnico prav v oster ost ošiljen svinčnik. Kakor oster nož v napad.

— »Oj, ti šintarjev Jože in tiger iz gase« mi je zapel odlomek iz Osterčeve »Muhe kumne«, pa sem mu — še preden je dokončal — že porinil prvo vprašanje:

»Povod in vodilna misel za zadnjo turnejo?«

Srečko je pomislil le za trenutek. Nato pa, kakor bi pritisnil na pravi gumb, mi je takoj iznesel naslednje:

V glavnem kulturno-politični cilj, ta nas je gnil na pot v vzhodne kraje naše države, zlasti pa v kraljevski Beograd. Lani smo videli velike uspehe take turnee po bratski CSR, ki so nas zblizali tako v strokovnem, stanovskem, glasbenem in nacionalnem oziru s severnimi brati. Zagreb, Beograd, in ostali kraji do Siska pa so vendar še bolj naši. Zakaj se ne bi spoznali mi z njimi in oni z nami?

Tako jaz, kakor vsi naši pevci smo čutili nujno potrebo, da navežemo stike predvsem z našo prestolico. Ta turneja — tako smo mislili — naj utrdi duhovne vezi slovenskega dela jugoslovanskega naroda s hrvatskim in srbskim.

In še to smo hoteli pokazati: Da je ljubljansko UJU in njega članstvo tovariško-stanovska, jugoslovanska organizacija, ki deluje tako stanovsko in kulturno v vseh smerih našega programa.

— »Kaj praviš, Srečko, o koncertnem programu?«

Z našim programom smo hoteli pokazati na turneji sliko naše slovenske

muzike. Pokazati pa smo hoteli tudi ho tenje, da je slovensko učiteljstvo zmoglo in tudi poklicano za glasnika naše muzike, saj so — omenjam CSR — tudi tam učiteljski pevski zbori vodilni faktor, ki ima vpliv na razvoj glasbe.

»No, prosim, povej mi kaj o svojih pevcih in pevkah!...«

— »E, saj jih tudi sam dobro poznaš: fejsť fantje, fejsť dekleta, vsi skupaj fejsť družina! Kar zapiši: fejsť, fejsť, fejsť!... Pa o njih še to:

Poleg nepopisnih materialnih in fizičnih žrtev — nekateri imajo tudi nad 50 km daleč k vaju — premagujejo člani UPZ še mnoge druge neprilike. Po mojem iskrenem mnenju so moji pevci najinteligentnejši zborovski vokalni material in to tako o tehnični, kakor tudi po teoretični strani, zlasti pa po visokem estetičnem hotenju. Povej prosim še to: za izvajanje sodobne muzike je to edini zbor, ki zmora zajahati sodobnega konjička, ne da bi ga ta iskra žival vrgla s sedla. Pa tega ne dosežemo z dresuro, ki mnogokrat tako rada odpove, ampak z intelektom, čuvstvom, sploh samo z umetniškim doživljanjem.

— »Prosim te, gospod dirigent, mi lahko podčrtaš nekaj osebnih utisov s pravkar dokončane turneje?«

— Izredno sem vesel, da smo našli na naši poti toliko iskrenih prijateljev, toliko simpatičnih tovarišev in tovarišev, in to na vsej poti: počenši od Zagreba in Beograda pa do Siska, ki je bil naša zadnja postaja.

Podčrtati moram zlasti naklonjenost na najvišjih mestih v kraljevskem Beo-

Dirigent pevskega zbora UJU Srečko Kumar.

rov. Medtem je uvidel, da je teren za ustanovitev učiteljskega pevskega zbora v Ljubljani primeren. Dokazal je to tov. Juvaneč, ki je prvi sestavil v Ljubljani učiteljski pevski zbor, s katerim je kmalu po vojni absolviralo mnogo koncertov po vsej Jugoslaviji s splošnim priznanjem.

Torej šel je na delo! Pod okriljem Društva učiteljev glasbe in s pomočjo prof. Bajuka je osnoval sedanji pevski zbor UJU.

Toda usoda ga je zanesla v Zagreb, kjer je dobil leta 1926. mesto profesorja na Muzički akademiji. Prevzel je tudi mesto dirigenta hrvatskega pevskega društva »Kolo«, s katerim je imel več koncertov v Zagrebu in drugod. Z velikim uspehom je leta 1927. v Frankfurtu ob Mainu izvajal dr. B. Širole »Oratorij bratce Cirila i Metoda«. Na tem internacionalnem festivalu za moderno glasbo je dosegel priznanje celokupne mednarodne kritike.

K svojemu — našemu zboru v Ljubljani — je prihajal iz Zagreba od časa do časa, učil ga, stal mu vedno kot svetovalec na strani in izvedel z njim poleg številnih koncertov po Sloveniji, dve veliki turneji: na Češkoslovaško in po naši državi, stremeč pri tem delu z nezmanjšanim mladeniškim ognjem izpolniti svoje mladostne sanje.

Leta 1928. je ustanovil s svojimi tovariši glasbeniki privatno glasbeno šolo v Zagrebu, kateri je danes upravitelj. V zadnjem času pa je njegov zavod dobil pravico javnosti.

Z zadnjo turnejo po naši državi je izpolnil večji del svojega stremeljenja svojih mladostnih teženj. Želimo le, da vodi tudi naprej zbor slovenskega učiteljstva in ga privede do najvišje stopnje glasbene umetnosti.

gradu: Nj. Vel. kraljica je sprejela visoki protektorat nad našo turnejo. Tako pri ministrskem predsedniku gosp. generalu Živkoviću, ministru prosvete g. Maksimoviću in na vseh vodilnih mestih v Beogradu smo našli res iskrene, očetovsko naklonjene sodelavce Nj. Vel. kralja, pa ti je o tem že itak podrobneje znano iz časopisnih poročil.

In ni tudi to razveseljivo? je menil ves v blaženem zadovoljstvu moj sobesednik, odslej bomo delali z zagrebškim učiteljskim pevskim zborom »Filipovič« in beograjskim tovariškim »Marinkovićem« skupno, na edinstveni bazi. Sklenili smo izdajanje skupnih edicij, zborovskih skladb, šolskih pesmaric, pedagoško-glasbenih knjig. Prirejali bomo skupne pevske nastope. To je res zelo važen rezultat: Skupna afirmacija glasbenega in kulturnega dela vsega jugoslovanskega učiteljstva.

»Za zaključek pa, kaj praviš h kritikam, ki jih poznamo sicer že iz beograjskih, zagrebških in drugih dnevnikov. Vsi so visoko ocenili Vaše uspehe, zanima me, kaj meniš ti o kritiki v zagrebškem »Obzoru«, ki jo je napisal — edino, izjemno negacijo UPZ — g. Lujo Šafranek Kavič?«

»Vsa kritika je priznala veliko važnost in visoko misijo našega zbora, visok nivo našega vokalne glasbe in organizatorsko zmoglost slovenskega učiteljstva. Da res je, edina bela vrana med vsemi kritikami je bil g. Šafranek-Kavič iz Zagreba. Menim, da je vzrok za članek v »Obzoru« predvsem osebnega značaja. Gosp. Šafranek je podcenil slovensko vokalno glasbo, naš zbor pa je prikazal kot amatersko diletantski ansambel. Vsa ostala

LISTEK

JOŽE ZUPANČIČ:

Razgovor s Srečkom Kumrom.

Spet so nazaj tle naši pevci: z venci natovorjeni, po časopisnih kritikah opevani, spet so zdaj med nami in v svojih razredih. Gotovo jim misli uidejo še nazaj, za en teden, za dva, tja proti Zagrebu, Beogradu..., Vukovarju..., Sisku, koder so prebili deset lepih dni in smo mi potovali z njimi le v mislih.

Kaj menijo o naših tovariših-pevcih časopisi, smo gotovo vsi prav s pridom čitali. Vsi! »Kaj neki menijo o svoji poti, o uspehih, o sebi... člani UPZ sami, ne bi bilo napak zvedeti,« sem si dejal. Pa sem se že odločil, da »napadem«, in sem se za napad takoj pripravil. In je šlo hitro!... V dobi telefona!...

— »Halo!...«

— »Velja?«

— »Dobro, domojenol! Da si mi zdrav!... In na — svidenje!...«

Dirigent našega pevskega zbora, profesor Srečko Kumar — na tega sem se spravljal najprej — je sedel na domojenem mestu, ko sem vstopil točno ob dogovorjenem času.

»O, saj še do sapa nisi prišel po tem dolgem maršu, pa te že gnjavim,« sva si segla v roke. Sedla sva, pozanimala sva se drug za drugega — s kratkimi uvodnimi besedami — pa sem že povlekel svojo beležnico. »Veš, Srečko!« — to je namreč pri zboru in v organizaciji njegov popolnoma zadosten titel — »bom ti malo vest izprašal... o, le nikar se nič ne brani!... manj boš sitnari, preje bova